

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 30^{ης} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1937

•••

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΖΑΡΑΚΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

Ἐκκολουθῶν τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας τὰς διατάξεις θὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς σήμερον περὶ τῶν ἄλλοτε καὶ νῦν κρατουσῶν ἀρχῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης τῶν Κρατῶν.

Ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότης, καίτοι ἐξακολουθοῦσα νὰ θεραπεύῃ τὰς ἐπιστήμας καὶ θαυμαστάς εἰς ταύτας νὰ ἐπιτελῇ προόδους, μεγαλυτέρας βεβαίως ἐντὸς τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων παρὰ εἰς οἵανδήποτε ἄλλην περίοδον τοῦ βίου αὐτῆς, δίδει ἀτυχῶς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὰς προόδους ταύτας πρωτίστως χρησιμοποιοῖ διὰ τὸν ἀμοιβαῖον ἀλληλοσπαραγμόν.

Θέλοντες ἢ μὴ θέλοντες εἴμεθα λοιπὸν ἠναγκασμένοι νὰ προσβλέψωμεν πρὸς τὴν πραγματικότητά· καὶ αὕτη εἶναι ὅτι, παρὰ τὰς ἀπατηλὰς ἐλπίδας ποὺ ἐπεκράτησαν ἀμέσως μετὰ τὸν Μέγαν Πόλεμον περὶ μακρᾶς, ἂν ὄχι αἰωνίας, εἰρήνης καὶ περὶ βαθμιαίου ἀφοπλισμοῦ, παριστάμεθα ἀπὸ τινων ἐτῶν μάρτυρες μιᾶς ὀξείας ἐθνικιστικῆς ἐκρήξεως μὲ συνέπειαν μανιώδεις ἀληθῶς ἐξοπλισμοὺς ὄλων καὶ τῶν φιλειρηνικωτέρων ἕως τώρα Κρατῶν. Ἀπέναντι τῆς ὠμῆς αὐτῆς πραγματικότητος, ὅλαι αἱ ὠραῖαι θεωρίαι περὶ αἰωνίας εἰρήνης, αἱ ἐναντίον τοῦ πολέμου, τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως στρατοῦ προγραμματικαὶ ἀρχαὶ ὠρισμένων κομμάτων εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, καταντοῦν ἐπικίνδυνοι καὶ ἐγκληματικαὶ οὐτοπίαι. Τόσον πολὺ τὸ ἠννόησαν οἱ τέως ὀπαδοὶ των ὥστε τὰ Κράτη ποὺ διοικοῦνται ἀπὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς, εὐρίσκονται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς ἐντάσεως τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ ἄλλα διοικούμενα ἀπὸ σοσιαλιστικὰς

καὶ ἐργατικὰς πλειονοψηφίας ἀμιλλῶνται ὡς πρὸς τοὺς ἐξοπλισμοὺς πρὸς τὰ ὑπὸ δικτατορικὸν διατελοῦντα καθεστῶς. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ Κράτη ποὺ εἶχον κατορθῶση νὰ μείνουν ἐκτὸς τῆς λαίλαπος τοῦ Μεγάλου Πολέμου, ὅπως ἡ Ἑλβετία, ἡ Ὁλλανδία, αἱ Σκανδιναυικαὶ χώραι ἀναγκάζονται τῶρα ὑπὸ τὸν φόβον τῆς εἰσβολῆς τῶν ἰσχυρῶν των γειτόνων εἰς τὸ ἔδαφός των νὰ ἐξοπλίζωνται ὅπως ποτὲ δὲν τὸ εἶχον κάμη ἕως τῶρα.

Διὰ τοῦτο οἱ πολῖται ὅλοι ἀλλ' ἰδίως οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἰθύνουσαν καὶ σκεπτομένην τάξιν, τῶν ὁποίων ἡ γνώμη βαρύνει ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπὶ τῆς διοικήσεως μιᾶς χώρας, πρέπει νὰ ἔχουν γενικὴν μὲν ἀλλὰ σαφῆ ἀντίληψιν περὶ τῶν εἰς τὰ ἄλλα κράτη κρατουσῶν ἰδεῶν καὶ συστημάτων διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ προπαρασκευῆν τοῦ ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας, ὅπου κάθε πολίτης ἦτο καὶ στρατιώτης ὑποχρεωμένος νὰ ἀγωνισθῆ διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ πατρίου ἐδάφους, εἰς τὰ κράτη ποὺ ἔλαβον μορφήν κατακτητικὴν καὶ ὑπέταξαν ξένους καὶ εἰς μεγάλας ἀποστάσεις εὐρισκομένους λαοὺς, ὡς τὸ Μακεδονικόν, τὸ Ρωμαϊκόν καὶ τὸ Βυζαντινόν, οἱ στρατοὶ ἀπετελέσθησαν ἐκ πυρῆνος στρατιωτῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπὶ μακρὰ ὑπηρετούντων ἔτη οἱ ὅποιοι μάλιστα εἰς τοὺς τελευταίους αἰῶνας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους κατέληξαν νὰ εἶναι ξένοι μισθοφόροι καὶ διωκοῦντο ὑπὸ ἀρχηγῶν ἐπίσης μονίμως ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετούντων.

Τοῦναντίον κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ ὑπὸ τὸ κρατῆσαν ἐν Εὐρώπῃ Φεουδαρχικὸν σύστημα οἱ ὑποτελεῖς ὤφειλον ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τοῦ τιμαρίου των νὰ θέτουν ἐν πολέμῳ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κυριάρχου των ἡγεμόνος ἀριθμὸν τινα ἰππέων, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν τότε τὸ κύριον μέρος τοῦ στρατοῦ, καὶ πεζῶν ἀκολούθων καὶ βοηθητικῶν ἀνδρῶν.

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς πυρίτιδος καὶ ἡ προϊοῦσα ἐξέλιξις τῶν πυροβόλων ὄπλων ἔδωκε καίριον πλῆγμα εἰς τὸ φεουδαρχικὸν σύστημα καὶ μετέβαλεν ἄρδην τὴν σύνθεσιν τῶν Στρατῶν.

Ἐπὶ Καρόλου VII βασιλέως τῆς Γαλλίας (1422-1461) ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνεφανίσθη καὶ ἔδρασεν ἡ Ἰωάννα δ' Ἄρκ, καὶ τελικῶς ἐξεδιώχθησαν σχεδὸν μετὰ 100ετῆς ἀγῶνας οἱ Ἄγγλοι ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους, ἐσχῆ ματίσθη ὁ πρῶτος μόνιμος στρατὸς τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἐκτοτε καὶ μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 οἱ μόνιμοι ἐκ στρατιωτῶν δηλαδὴ ἐθελοντῶν, στρατοὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀριθ-

μοῦντες συνήθως χιλιάδας ἢ δεκάδας τινὰς χιλιάδων ἀνδρῶν διεξήγον τοὺς μεταξύ των πολέμους· ἂν ὁ μικρὸς αὐτὸς στρατὸς ἠττάτο καὶ τὸ Κράτος ἐθεωρεῖτο ἠττημένον καὶ ἔσπευδε νὰ δεχθῆ τοὺς ὄρους τοῦ νικητοῦ· ὁ λοιπὸς πληθυσμὸς δὲν συμμετεῖχεν οὔτε εἰς τὴν ἄμυναν τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους, οὔτε εἰς τὰς θυσίας, παρὰ μόνον ὁ τῶν πολιορκουμένων πόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων εἰς τὸ ἔδαφος τῶν ὁποίων διεξήγοντο αἱ ἐπιχειρήσεις καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα ἐξηντλοῦντο καὶ ἐδηρῶντο ὑπὸ τῶν Στρατῶν οἱ ὁποῖοι ἔζων ἐκ τῶν πόρων τοῦ τόπου. Οἱ πόλεμοι ἄλλως τε ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν ἐθνικοί, δὲν ἐγίνοντο οὔτε μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Λαοῦ οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ δυναστικά συμφέροντα καὶ φιλοδοξίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη μετεβλήθη ριζικῶς ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὁ Βασιλικὸς Γαλλικὸς Στρατὸς ἀποσυνετέθη, ἐνῶ τὰ μοναρχικά τῆς Εὐρώπης Κράτη συνασπισθέντα εἰσέβαλλον εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ νὰ πολεμήσουν καὶ πνίξουν τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἀποκαταστήσουν τὴν ἐκπεσοῦσαν Μοναρχίαν. Πρὸ τοῦ ὑπερτάτου κινδύνου ἡ Ἐπαναστατικὴ Γαλλία προσέτρεξεν εἰς τὴν πανστρατιάν (*levée en masse*) καὶ τὴν δημιουργίαν αὐτοσχεδίων Στρατῶν, ὑπὸ ἀρχηγούς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ Λαοῦ προελθόντας. Ἡ ἐξαιρετικὴ ἰκανότης πολλῶν ἐκ τῶν Ἀρχηγῶν τούτων καὶ δὴ τοῦ μεγαλοφυεστάτου Ναπολέοντος Βοναπάρτου, αἱ νέαι τακτικαὶ μέθοδοι ποῦ εἰσήγαγον, ὁ ἐνθουσιασμὸς τὸν ὁποῖον ἡ Ἐπανάστασις μετέδωκεν εἰς τὰς μάζας τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Στρατοῦ, κατέστησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰς γαλλικὰς Στρατιάς ἀηττήτους· ἐπέβαλον αὗται τὰς θελήσεις των εἰς τὴν Εὐρώπην μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ μέγας Αὐτοκράτωρ ἀνέλαβεν ἔργα ἀνώτερα τῶν δυνάμεων τῆς Γαλλίας, ὅπως αἱ ἐκστρατεῖαι τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ρωσσίας. Εἰς ταύτας κατετρίβη ἡ ἰσχὺς τοῦ Γαλλικοῦ Στρατοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἡ μὲν Γαλλία εἶχε πλέον ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων ἐξαντληθῆ, ὁ δὲ συνασπισμὸς ὅλης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης ἐναντίον της μὲ πολὺ ὑπερτέρας δυνάμεις κατέληγεν εἰς τὴν εἰσβολήν, τὴν παραίτησιν τοῦ Ναπολέοντος καὶ τὴν παλινόρθωσιν τῆς Μοναρχίας.

Διαρκούντων τῶν πολέμων τοῦ Ναπολέοντος συνέβη γεγονὸς σημαντικῶς ἐπιδρᾶσαν ἐπὶ τῆς μελλούσης ὀργανώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Στρατῶν. Τοῦτο ἦτο ἡ μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰένας ἐπιβολὴ διὰ τῆς Συνθήκης εἰρήνης εἰς τὴν Πρωσσίαν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος νὰ μὴ ἔχη ἐφεξῆς στρατὸν μεγαλύτερον τῶν 40.000 ἀνδρῶν. Ὁ περιορισμὸς οὗτος ὁ ὁποῖος ἀπέβλεπε νὰ καταστήσῃ ἀδύνατον τὴν δημιουργίαν ὑπὸ τῆς Πρωσσίας μεγάλης

στρατιωτικῆς δυνάμεως κατέληξε παραδόξως εἰς τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς ἀποτέλεσμα: νὰ θεμελιώσῃ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τῆς Πρωσσίας καὶ εἶτα τῆς Γερμανίας καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἀληθὲς πρότυπον τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν στρατῶν.

Διὰ νὰ ἀποδειχθῇ πόσον πλανῶνται οἱ νικηταί, καὶ αὐτοὶ οἱ μεγαλοφυέστεροι, ὅταν ὑπὸ τὴν μέθην τῆς νίκης φαντάζωνται ὅτι δύνανται ἐπὶ μακρὸν νὰ δεσμεύσουν τὴν θέλησιν τοῦ ἡττημένου! Τί ἔκαμαν λοιπὸν οἱ Πρῶσοι; Ἐντὶ νὰ ἔχουν μόνιμον ἐθελοντικὸν στρατὸν ἐκ 40 χιλιάδων κατέστησαν αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ ἐκπαιδευτικὸν πυρῆνα εἰς τὸν ὅποιον ἐξεγυμνάζετο κατ' ἔτος ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ἢ ὑποχρεωμένη εἰς καθολικὴν στρατολογίαν νεολαία. Οἱ ἄνδρες ἀπολυόμενοι μετετίθεντο εἰς τὴν ἐφεδρείαν, ἢ ὁποία ἦτο ὑπόχρεως νὰ προσέλθῃ ὅταν ἐκαλεῖτο· ἐσηματίζετο οὕτως ἐν περιπτώσει πολέμου πολλαπλάσιος στρατὸς ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ὑπῆρχεν ἐν εἰρήνῃ καὶ τὸν ὅποιον ὑπελόγιζεν ὁ Ναπολέων. Κατὰ τὰς ἐκστρατείας 1813-1815 ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς ἔδωκε τὸ μέτρον τῆς διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἐπιτευχθείσης μεγάλης του δυνάμεως. Καὶ ἐνῶ οἱ Πρῶσοι ἐν μέρει ἐξ ἀνάγκης, ἐν μέρει ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν Στρατῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, τοιαύτην ἔδιδον κατεύθυνσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν τῶν ὀργάνωσιν, ἢ ὁποία κατέληξεν εἰς τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ 19ου αἰῶνος νὰ εἶναι ἡ πρώτη τῆς Εὐρώπης, εἰς ἀριθμὸν ἀνδρῶν, ὑλικόν, ποιόν, φρόνημα, ἐπιτελεῖα, διοικήσιν, τὰ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη ἔμεναν προσκολλημένα εἰς τὸ σύστημα τῶν μονίμων στρατῶν. Τὸ δὲ παραδοξότερον, ἡ Γαλλία ὅπου διὰ πρώτην φορὰν ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τῆς πανστρατιᾶς ἐπανῆλθε καὶ αὐτὴ εἰς τὸν προεπαναστατικὸν μόνιμον στρατὸν, τυφλώττουσα πρὸ τῆς ἐν Πρωσίᾳ τελουμένης στρατιωτικῆς ἀναμορφώσεως. Συνετέλεσεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ διὰ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἀλγερίας ἀπὸ τοῦ 1830 ἐγκαινισθεῖσα, συνεχισθεῖσα δ' εἶτα εἰς Τύνιδα καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς Μαρόκον καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας ἀποικιακὴ πολιτικὴ, ἢ ὁποία εἶχεν ἀνάγκην ὡς ὄργανον στρατοῦ μικροῦ εἰς ἀριθμὸν ἄλλ' ἀποτελουμένου ἀπὸ ἐμπειροπολέμους, μακρὰν τῆς πατρίδος τῶν ἐπὶ ἔτη πολεμοῦντας ἄνδρας, μὲ ἄλλας λέξεις ἐξυπηρετεῖτο κάλλιστα διὰ μόνιμου ἐπαγγελματικοῦ στρατοῦ.

Ἡ θητεία λοιπὸν εἰς τὴν Γαλλίαν ἦτο μακρὰ ἀλλὰ μέρος μόνον τῆς ἐτησίας κλάσεως ὑπῆρέτει καὶ συνεπῶς ὁ ἐν εἰρήνῃ στρατὸς περὶ τὰς 400 χιλ. ἀνδρῶν ἦτο ἡ μόνη σχεδὸν ἀξία λόγου δύναμις τὴν ὁποίαν θὰ διέθετεν ἡ Γαλλία ἐν περιπτώσει πολέμου, Ὁ στρατὸς οὗτος τῆς εἰρήνης

ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀνδρας γενναίους καὶ ἐμπειροπολέμους, ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτας ἀγωνισθέντας ἐπὶ ἔτη ἐν Ἀλγερίᾳ, ἀλλὰ ἐμελλε λόγῳ τῆς ὀργανώσεως τοῦ νὰ ὑστερῇ καταπληκτικὰ εἰς πόλεμον ἀπέναντι τοῦ πρῶσσοῦ, εἰς ἀριθμὸν κυρίως, ἀλλὰ καὶ εἰς τακτικὴν ἐκπαίδευσιν, διότι αἱ ὑπὸ εἰδικὰς συνθήκας ἐνεργούμεναι ἀποικιακαὶ ἐπιχειρήσεις εἶχον μορφήν ὅλως διάφορον ἀπὸ ἑνα εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Αἱ δυσκολίαι καὶ ὁ χρόνος ποὺ ἐχρειάσθη ἡ Γαλλία διὰ νὰ ὀργανώσῃ τὸν στρατὸν ποὺ ἔστειλεν εἰς τὴν Κριμαίαν (1854) καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν (1859), τοῦναντίον δὲ ἡ ταχύτης τῆς ἐπιστρατεύσεως, συγκεντρώσεως καὶ ἐπιχειρήσεων μεγάλων ὄγκων τοῦ Πρῶσσοῦ Στρατοῦ κατὰ τῆς Αὐστρίας (1866) κατέδειξαν ἔκτοτε εἰς ὀλίγους ὀξυδερκεῖς παρατηρητὰς τὴν ὑπεροχὴν τῶν Πρῶσσαν εἰς ὀργάνωσιν, ἀριθμὸν, ταχύτητα, διεύθυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἷς ἐξ αὐτῶν ὁ στρατάρχης Niel γενόμενος Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν (1868) συνέταξεν ὀργανισμὸν δι' οὗ ἡλαττοῦτο ἡ θητεία εἰς 5 ἔτη, ἀλλ' ὑπηρέτει μεγαλύτερος ἀριθμὸς στρατευσίμων. Ἄν ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἐπρόφθανε νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ 10 ἔτη θὰ παρέτασεν ἡ Γαλλία στρατὸν πρώτης γραμμῆς μὲ τὴν ἐφεδρείαν τοῦ 830 χιλ. καὶ β' γραμμῆς 500 χιλ. Δυστυχῶς διὰ τὴν Γαλλίαν ὄχι μόνον ὁ ὀργανισμὸς οὗτος δὲν ἐφηρμόσθη ἀλλὰ Κυβέρνησις καὶ Αὐλὴ ἐν ἀπιστεύτῳ τυφλώσει ὤθησαν τὴν Χώραν εἰς πόλεμον, τὸν ὁποῖον μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἠδύνατο νὰ προλάβουν, ἐὰν εἶχον συναίσθησιν πόσον ἦσαν ἀνέτοιμοι καὶ ἀδύνατοι στρατιωτικῶς.

Ὁ Γαλλογερμανικὸς πόλεμος (1870-1871) μὲ τὰς συντριπτικὰς νίκας τῶν Γερμανῶν ἐπεκύρωσε πλέον ἀναμφισβητήτως τὴν ὑπεροχὴν τῆς γερμανικῆς ὀργανώσεως· αὕτη ἡ ἡττηθεῖσα Γαλλία καὶ ὅλα τὰ ἄλλα σχεδὸν εὐρωπαϊκὰ Κράτη ἐμιμήθησαν τὸ γερμανικὸν σύστημα, τὸ βασιζόμενον κυρίως εἰς τὴν καθολικὴν στρατολογίαν, εἰς τὸ ἐν πολέμῳ ἔνοπλον Ἔθνος (nation armée) περιλαμβάνον τὸ σύνολον τοῦ δυναμένου νὰ φέρῃ ὄπλα πληθυσμοῦ.

Μόνη ἡ Ἀγγλία, διὰ λόγους παραδόσεως καὶ ἐθίμων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι εἰς μὲν τὰς ἀποικίας ἀποτελούσας εἰς πληθυσμὸν τὰ $\frac{9}{10}$ τοῦ Κράτους εἶχεν ἀνάγκην ἐπαγγελματικοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἡ δὲ Μητρόπολις λόγῳ τῆς νησιωτικῆς τῆς φύσεως δὲν ἐφοβεῖτο τὴν εἰσβολὴν ἰσχυρῶν γειτόνων, ἐπαρκῶς δὲ ἐπροφυλάσσετο ἀπὸ τὸν διατηροῦντα ἀναμφισβήτητον ὑπεροχὴν Βρετανικὸν Στόλον, διετήρησε πεισιμόνως τὸν ἐθελοντικὸν Στρατὸν καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ πρὸς τοὺς Μπόερς μακρὸς πόλεμος κατέδειξε τὴν ἀδυναμίαν τοῦ συστήματος ἀπέναντι κάπως ἰσχυροῦ ἀντιπάλου καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἀκόμη ἔτη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολέμου.

Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ

Οὕτως ὅταν ἐξερράγη ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος ὄλα, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, τὰ συμμετασχόντα Κράτη, μεγάλα καὶ μικρά, εἶχον τὴν αὐτὴν βασικὴν ὀργάνωσιν, τὸν αὐτὸν περίπου ὄπλισμόν, τὰς αὐτὰς μεθόδους ἐκπαιδεύσεως. Καὶ αὐταὶ αἱ διαφημισθεῖσαι διαφοραὶ τακτικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀντιλήψεων, αἱ ὑπὸ τῶν πολλῶν νομισθεῖσαι ὡς ἀποτελοῦσαι ἰδίαν γαλλικὴν ἢ γερμανικὴν τακτικὴν, δι' ἐμὲ δὲν ὑφίσταντο οὐσιαστικῶς. Οἱ ἄνθρωποι ἀρέσκονται νὰ δημιουργοῦν καὶ νὰ πιστεύουν εἰς θεωρίας. Θὰ ἐξετείνωμην περισσότερον τοῦ δέοντος διὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι ἡ τακτικὴ καὶ ἡ στρατηγικὴ εἶναι ἀποτελέσματα τῆς λογικῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἐκάστοτε ὄπλισμοῦ κυρίως ἢ πρώτῃ, τῶν συγκοινωνιῶν, τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἄλλων παραγόντων ἀμφοτέραι, ὥστε νὰ μὴ δικαιολογηται πῶς δύο γειτονικά κράτη, εἰς τὸν αὐτὸν εὐρισκόμενα βαθμὸν πολιτισμοῦ, ἐπιστημονικῶν προόδων, βιομηχανίας, συγκοινωνιῶν, θὰ εἶχον τόσον βαθεῖας διαφορὰς ἀντιλήψεων. Ἐὰν ἐν εἰρήνῃ ἄνθρωποι θεωρητικοὶ κατεσκευάζον εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ἴδια συστήματα, κατὰ τὸν πόλεμον ἀπεδείχθη ὅτι ἀμφοτέροι οἱ κύριοι ἀντίπαλοι μετεχειρίσθησαν ἐναλλάξ τὰς ἰδίας στρατηγικὰς καὶ τακτικὰς μεθόδους ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.

Αἱ περιστάσεις αὐταὶ καὶ συγκεκριμένως ἡ ἐκατέρωθεν ἐξάντλησις τῶν τε ἐμφύχων δυνάμεων καὶ ἰδίως τῶν πυρομαχικῶν, ἡ ἀριθμητικὴ ἰσότης περίπου τῶν ἀπέναντι ἀντιπάλων, ἡ πυκνότης τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου δυνάμεων καὶ ἡ ἔλλειψις κενῶν διαστημάτων, ἡ ἀδυναμία συνεπῶς ἐκατέρωθεν αὐτῶν καὶ δὴ τῶν μὲν Γάλλων μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μάρνη νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν καταδίωξιν καὶ ἀποδιώξουν τοὺς Γερμανοὺς ἐκ τοῦ ἐδάφους τῶν, τῶν δὲ Γερμανῶν νὰ ἀντεπιτεθοῦν, κατέστησαν ἀδύνατον εἰς ἀμφοτέρους τὸν πόλεμον κινήσεων καὶ τοὺς ἐλιγμοὺς καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἀκολουθήσουν μέθοδον τὴν ὁποῖαν κανεῖς πρὸ τοῦ πολέμου δὲν ἐπερίμενε, τὸν πόλεμον δηλαδὴ τῶν χαρακωμάτων.

Τοῦναντίον αἱ περιστάσεις, διάφοροι ἐπὶ τοῦ Ρωσικοῦ μετώπου, ἐπέτρεψαν νὰ συνεχισθῇ ἐκεῖ γενικῶς ὁ πόλεμος κινήσεων.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Δυτικοῦ μετώπου ἦλθεν ἐποχὴ ποὺ αἱ περιστάσεις ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς πρῶτον, εἰς τοὺς Συμμάχους ἔπειτα νὰ ἀναλάβουν διαδοχικῶς μεγάλας ἐπιθέσεις μὲ τὴν ἐλπίδα διαρρήξεως τοῦ ἀπέναντί τῶν μετώπου. Τέλος τὸ 1918 αἱ ἀντεπιθέσεις τῶν Συμμάχων ἐπέτυχον νὰ ἐκβάλουν τοὺς Γερμανοὺς ἐκ τῶν χαρακωμάτων καὶ νὰ μεταβάλουν πάλιν τὸν πόλεμον τῶν χαρακωμάτων εἰς πόλεμον κινήσεως.

Αί ἴδιαι συνέβησαν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μετώπων ἐναλλαγὰί μεθόδων, ἀπόρροια ἐπίσης οὐχὶ ἰδίων θεωριῶν ἀλλὰ τῆς ἐπιβολῆς τῶν περιστάσεων.

Ὁ μέγας πόλεμος λοιπὸν δὲν μετέβαλε τὰς ἰδέας οὔτε ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν τῶν στρατῶν, οὔτε ὅσον ἀφορᾷ τὰς στρατηγικὰς ἀρχάς, καὶ αὐτὴ μάλιστα ἢ τόσον ἐπίμονος εἰς τὸ ζήτημα τῆς καθολικῆς στρατολογίας Ἑγγλῖα ἠναγκάσθη ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων νὰ τὴν εἰσαγάγῃ διαρκούντος τοῦ πολέμου διὰ νὰ τὴν καταργήσῃ ὅμως ἀμέσως ἅμα ἔγινεν ἡ εἰρήνη. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν τακτικὴν εἰσηλθόν νεοὶ παράγοντες, τὰ ποικίλα κατὰ τὸν πόλεμον εἰσαχθέντα ἢ τελειοποιηθέντα εἶδη νέου ὀπλισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐπέβαλον μεταβολὴν εἰς τὰς τακτικὰς μεθόδους. Ἡ αὔξησις τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ βεληνεκοῦς τοῦ πυροβολικοῦ, ἡ εἰσαγωγή τῶν ἀρμάτων μάχης (tanks), τῶν ὄλμων τοῦ πεζικοῦ, τῶν δι' ἔλκυστήρων (tracteurs) ἐπὶ οἴουδήποτε ἐδάφους κινουμένων πυροβόλων, ἡ χρῆσις τῶν ἀφθόνων πολυβόλων καὶ ὀπλοπολυβόλων, τέλος δὲ τῆς ἀεροπορίας ἢ ἀνάπτυξις, ἡ ὁποία ἀντεκατέστησε μὲν καὶ πολὺ ἐπεξέτεινε τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἵππικοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔρευναν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ τακτικοῦ ἐδάφους διεφώτισε τὴν διοίκησιν καὶ διηκούλυε τὴν βολὴν τοῦ πυροβολικοῦ, ἀποτελοῦν οὐσιώδεις τῆς συγχρόνου τακτικῆς παράγοντας. Ἀπαντες οἱ στρατοὶ παρεδέχθησαν τὰ νέα ταῦτα ὑλικά καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάρχει πάλιν λόγος νὰ διαφέρουν οὐσιωδῶς εἰς τὰ διάφορα Κράτη οὔτε ἡ ὀργάνωσις οὔτε αἱ μέθοδοι τοῦ μάχεσθαι, ἤτοι ἡ τακτικὴ.

Αἱ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΙ Ἡ ΠΑΡΑΒΙΑΣΙΣ Αὐτῶν

Μέχρι πρὸ ὀλίγου ὑπῆρχε μία οὐσιώδης εἰς τὴν ὀργάνωσιν διαφορά : ἐκεῖνη τὴν ὁποῖαν ἐπέβαλον αἱ τερματίσασαι τὸν πόλεμον συνθήκαι, αἱ ὁποῖαι ἐχώρισαν τὰ Κράτη εἰς νικητὰς καὶ ἡττημένους. Καὶ εἰς μὲν τοὺς πρῶτους ἄφησαν κάθε ἐλευθερίαν ὀργανώσεως, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους (Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν, Βουλγαρίαν) ἀπηγόρευσαν νὰ ἔχουν ἐν εἰρήνῃ δύναμιν μεγαλυτέραν ὠρισμένου δι' ἐκάστην ἀριθμοῦ, καὶ ταύτην ἀποτελουμένην ἐξ ἐθελοντῶν πολυετοῦς ὑποχρεώσεως, ἀπηγόρευσαν τὴν καθολικὴν στρατολογίαν καὶ συνεπῶς τὴν ἐγκύμνασιν τῶν ἐφεδρειῶν, ἀπηγόρευσαν τὴν πολεμικὴν ἀεροπορίαν κτλ.

Συγκεκριμένως ἐπέβαλλον δύναμιν 100 χιλ. ἀνδρῶν διὰ τὴν Γερμανίαν, 20 χιλ. διὰ τὴν Βουλγαρίαν κλπ. Ἡ δὴ δύναμις δ' αὕτη ἔπρεπε νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐθελοντῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ 12 ἔτη, ἀπαγορευομένης τῆς καθολικῆς στρατολογίας καὶ ἐν γένει πάσης στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως

της έτησίας κλάσεως. Ένθυμούμενοι οί νικηταί τὸ πρὸ ἑνὸς αἰῶνος πάθημα τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τὴν Ἰέναν, τὴν δημιουργίαν δηλαδὴ ὑπὸ τῶν Πρώσων τοῦ ἐνόπλου ἔθνους, ἐνόμισαν ὅτι θὰ ἀπέφευγον μίαν παρομοίαν διάψευσιν τῶν ἐλπίδων τῶν ἀπαγορεύοντες τὴν στρατιωτικὴν τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν. Τὴν φορὰν αὐτὴν διεψεύσθησαν πάλιν, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον. Οἱ Γερμανοὶ μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν μέθοδον ποὺ τοὺς χαρακτηρίζει ἐστράφησαν συγχρόνως πρὸς δύο κατευθύνσεις.

Α', Ἀπὸ τὸ ἓν μέρος προσεπάθησαν μὲ κάθε τρόπον νὰ παραβιάσουν καὶ καταστρατηγήσουν κρύφα τοὺς ὄρους τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸ τε προσωπικὸν καὶ τὸ ὑλικόν, διὰ τῆς στρατιωτικοποιήσεως τῶν ἀστυνομικῶν σωμάτων, τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, τῆς μυστικῆς ἐνισχύσεως τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας.

Ὁ ἔλεγχος τὸν ὁποῖον ἔπρεπε θεωρητικῶς νὰ ἐξασκῆ ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἠτόνησε· καὶ ἦτο τοῦτο ἐπόμενον. Ἐν μέγα Ἔθνος, ὡς ἡ Γερμανία, δὲν ἠδύνατο νὰ ζῆ ἐπ' ἀπειρον ὑπὸ ἔλεγχον, ἐφ' ὅσον μάλιστα τινὲς τῶν νικητῶν ἕνεκα διαφόρων συμφερόντων ἐρωτοτρόπου ἤδη πρὸς αὐτὴν καὶ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ τὴν μεταχειρισθοῦν καὶ τὴν κρίνουν εὐμενῶς. Συνεπῶς δι' ὅλας τὰς προφανεῖς τῆς συνθήκης παραβιάσεις ἢ ἐσιώπων οἱ τέως σύμμαχοι νικηταί ἢ ἀσθενῶς καὶ τυπικῶς διεμαρτύροντο.

Β'. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος προσεπάθησαν εἰς τὸν ὀλιγάριθμον στρατῶν τῶν νὰ προσδώσουν διὰ τῆς ἐντατικῆς ἐκπαίδεύσεως μοναδικὴν καὶ πρωτοφανῆ ἴσως εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱστορίαν στερεότητα καὶ ἰκανότητα διὰ κεραυνοβόλους ἐπιχειρήσεις. Μᾶς ἐνθυμίζει τὴν μακεδονικὴν φάλαγγα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἡ ὁποία ἀπιστεῦτως ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν τοῦ ὀλιγάριθμος ἐσάρωσε τὰς κολοσιαίας αὐτῶν στρατιάς καὶ ἔφθασε νικηφόρος μέχρις Ἰνδιῶν.

Καὶ ὅπως πρὸ ἐτῶν εἷς διαπρεπὴς Γερμανὸς στρατιωτικὸς συγγραφεὺς ὁ φὸν ντέρ Γκόλτς ἀνεφώνει, «Πότε εἷς νέος Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ 30.000 χιλ. τελείως ἠσκημένους ἄνδρας θὰ ἐμφανισθῆ καὶ θὰ σαρώσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς μοιραίως κατωτέρας ποιότητος δυσκινήτους ὄγκους τῶν σημερινῶν στρατῶν», εἷς μεταπολεμικὸς διαπρεπὴς ὀργανωτὴς, ὁ στρατηγὸς von Seeckt ἔρχεται νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἐκ τῆς Συνθήκης ἀνάγκην εἰς θεωρίαν.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ v. SEEKT

Κηρύσσει οὗτος ὅτι μὲ τὸν ποικίλον ὀπλισμὸν τῶν νεωτέρων στρατῶν δὲν ἤμποροῦν οὗτοι νὰ ἔχουν οὔτε τελειότητα ἐκπαίδεύσεως ἐντὸς τῆς

περιωρισμένης χρονικής διαρκείας θητείας, οὔτε πειθαρχίαν καὶ στρατιωτικὸν πνεῦμα καθιστῶντα αὐτοὺς καταλλήλους διὰ ταχείας ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις· ὅτι συνεπῶς «καὶ ἂν ἡ Γερμανία εἶχε τὴν ἐλευθερίαν νὰ
» ἀποκαταστήσῃ τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς στρατὸν εἰς τὴν προπολεμικὴν μορφήν
» καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων, εἶναι ζήτημα ἂν ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃ, μολο-
» νότι ὁ Στρατὸς ἐκεῖνος ἦτο ὁ καλύτερος ποῦ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ ἐπὶ τῶν
» βάσεων ἐκείνων. Ἐκ τῆς πείρας τοῦ πολέμου ἀπεδείχθη ὅτι παρήλθεν
» ὁ καιρὸς τῶν Μεγάλων Στρατῶν καὶ ὅτι τὸ μέλλον θὰ φέρῃ μικροὺς
» ἀλλὰ μεγάλης ποιοτικῆς ἀξίας στρατοὺς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεδειγμένοι
» διὰ νὰ διεξαγάγουν ταχείας καὶ ἀποφασιστικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ ἐπα-
» ναφέρουν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ ὕλικου».

Ἄλλὰ κατανοῶν ὁ von Seeckt ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν τύχην ὅλου τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους εἰς τὸν μικρὸν αὐτὸν στρατὸν, ὅσον-
δήποτε καὶ ἂν ἦτο τέλειος, ἐκήρυσσεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐγκυμνάζεται στοι-
χειωδῶς ἐπὶ 3 μῆνας π.χ. καὶ ὅλος ὁ πληθυσμὸς διὰ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας
ἀποτελῶν οὕτως εἰπεῖν τὴν δευτέραν γραμμὴν τῆς ἀμύνης, ἐνῶ ὁ μικρὸς
ἀλλὰ πάντοτε ἔτοιμος καὶ μεγάλης ἀξίας μόνιμος στρατὸς θὰ ἐξησφάλιζε
διὰ κεραυνοβόλου ἐπιθέσεως τὴν νίκην πρὶν προφθάσουν νὰ συγκεντρω-
θοῦν αἱ μεγάλαι ἐφεδρικαὶ μάζαι τοῦ ἀντιπάλου, ἢ τὴν ἄμυναν ἐὰν
ὁ ἐχθρὸς ἐπετέθῃ πρῶτος. Ὁ von Seeckt, ἐπρότεινε μάλιστα νὰ ἔλθουν εἰς
συμφωνίαν ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη καὶ νὰ καθορίσουν τὸν ἀριθμὸν τοῦ
μονίμου Στρατοῦ δι' ἕκαστον Κράτος ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς γεω-
γραφικῆς θέσεως, τῶν ἀποικιακῶν κτήσεων κτλ. κτλ. Οὕτω θὰ ἐπρολαμ-
βάνετο ἡ ἄμιλλα τῶν ἐξοπλισμῶν. Διὰ τὴν Γερμανίαν π.χ. θὰ ὠρίζετο
δύναμις 200 χιλ. ἀνδρῶν. Διὰ τὸν τρόπον τῆς ὀργανώσεως καὶ τοῦ ἐξο-
πλισμοῦ τοῦ στρατοῦ τούτου τὰ Κράτη θὰ εἶχον ἀπόλυτον ἐλευθερίαν.

Ὁ von Seeckt ἐμελέτησε λεπτομερῶς τὰ τῆς συγκροτήσεως, ἐκπαιδεύ-
σεως, ἐξοπλισμοῦ, στελεχῶν καὶ τῶν δύο τούτων Στρατῶν, τοῦ μονίμου
καὶ τοῦ ἐθνικοῦ· ἐπολέμησε δὲ ὅλας τὰς πιθανὰς κατὰ τοῦ συστήματός
του ἀντιρρήσεις.

Θὰ ἔπρεπε τῶρα νὰ κρίνωμεν τὸ σύστημα τοῦτο: ἂν ἦτο πρακτικῶς
ἐφαρμόσιμον καὶ παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ Κράτη, ἂν ἦτο εἰλικρινὲς ἐκ
μέρους τῶν Γερμανῶν, ἐὰν θὰ καθίστα τοὺς πολέμους σπανιωτέρους, ἐὰν
ἠλάττωνε τὰς δαπάνας κτλ.

Πρὸ πάσης ὅμως ἄλλης κρίσεως σπεύδομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι μόλις
ἡ Γερμανία ἀντελήφθη ὅτι ἄνευ κινδύνου ἠδύνατο μονομερῶς νὰ καταρ-

γήση τούς στρατιωτικούς περιορισμούς τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιδῶν τὸ ἔκαμε καὶ ἐπανεφέρε τὴν διετῆ στρατιωτικὴν θητείαν καὶ τὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν τοῦ προπολεμικοῦ τῆς Στρατοῦ, λησμονήσασα ἢ τοῦλάχιστον περιορίσασα, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τὰς θεωρίας τοῦ von Seeckt, καίτοι ἐξαιρετικῶς ἐτίμησε πρὸ ὀλίγου ἐπὶ τῷ θανάτῳ του τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Δικαιούμεθα διὰ τοῦτο νὰ πιστεύωμεν ὅτι τὸ σύστημα τοῦ von Seeckt, γεννηθὲν ὡς διέξοδος ἐφ' ὅσον ἔστω καὶ τυπικῶς ὑφίσταντο οἱ περιορισμοὶ τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιδῶν, ἦτο, ἐκ καλῆς ἢ ὄχι πίστεως, θεωρητικὸν καὶ ἀπραγματοποιήτον.

Ποτὲ τὰ γειτονικὰ πρὸς τὴν Γερμανίαν Κράτη καὶ δὴ ἡ Γαλλία, γνωρίζοντα τὸν ἐνδόμυχον πόθον τῶν Γερμανῶν νὰ ἀνακτήσουν τὴν προπολεμικὴν των ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν, δὲν θὰ ἠνείχοντο νὰ ἔχη ἡ Γερμανία μεγαλύτερον λόγῳ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μόνιμον στρατὸν ἔτοιμον δι' αἰφνιδίας ἐπιθέσεως νὰ δημιουργήσῃ τετελεσμένον γεγονός.

Ποτὲ κανὲν μέγα ἢ μικρὸν Κράτος δὲν θὰ διεκινδύνευε νὰ παραδώσῃ τὴν τύχην του εἰς μόνιμον στρατὸν ὀλίγων χιλιάδων, τὰ δὲ ἑκατομμύρια τοῦ πληθυσμοῦ νὰ μένουν μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια.

Ἡ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ἄλλὰ πρὶν ἀκόμη τὰ ἄλλα Κράτη γίνουσι τόσον ἀφελῆ ὅσον τὸ ἐφαντάσθη ὁ von Seeckt καὶ ἀποφασίσουσι οἰκειοθελῶς νὰ αὐτοκτονήσουσι, καὶ πρὶν ἀκόμη, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως, ὁ Χίτλερ ἀπορρίψῃ τούς στρατιωτικούς περιορισμούς τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιδῶν, ὁ Γερμανικὸς Στρατὸς χάρις εἰς τὰς παραβιάσεις αὐτῆς, τὰς ὁποίας ἤδη ἀνεφέραμεν, εἶχε δύναμιν πολὺ μεγαλυτέραν ἐκείνης τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπέτρεπεν ἡ Συνθήκη, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἐμπειροτέχνηται οἱ ὅποιοι παρηκολούθησαν κατὰ τὰ ἔτη αὐτὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ συμφωνοῦν ὅτι θ' ἀνήρχετο ἐν πολέμῳ ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν εἰς 500-600 χιλιάδας τελείως ἡσκημένων, ὠπλισμένων καὶ πειθαρχούντων ἀνδρῶν· δύναμις ἱκανὴ ἄνευ κηρύξεως πολέμου νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὰ γειτονικὰ Κράτη, πρὶν ἢ ταῦτα συμπληρώσουσι τὴν ἐπιστράτευσίν των, νὰ διαταράξῃ τελείως ταύτην, νὰ καταλάβῃ στρατηγικὰ σημεῖα ἢ σημαντικὰς βιομηχανικὰς περιοχάς· νὰ κερδίσῃ χρόνον καὶ ἔδαφος, ἐπιτρέποντα τὴν ἄμεσον κινητοποίησιν τοῦ ἐθνικοῦ Στρατοῦ ἢ ὁποία καὶ αὐτὴ διὰ τῆς ἐργατικῆς θητείας καὶ διὰ τῶν ἄλλων ποικιλῶν ὀργανώσεων ἦτο παρεσκευασμένη.

Ο Χίτλερ ὅμως ἀνελθὼν εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἐθεώρησε τὴν στρατιωτικὴν αὐτὴν ὀργάνωσιν καὶ δύναμιν ἐπαρκῆ καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰς βλέψεις καὶ τὴν θέσιν τῆς Γερμανίας εἰς τὸν Κόσμον. Ἐπωφεληθεὶς τῆς μεταιώσεως τῆς Διασκέψεως τοῦ ἀφοπλισμοῦ, τῶν διαφορῶν ἀντιλήψεων μεταξὺ τῶν τέως Συμμάχων τοῦ Πολέμου καὶ τέλος τῆς εἰς Ἀβησσυνίαν Ἰταλικῆς ἐκστρατείας ἀπετίναξε τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ὅλας τὰς δεσμεύσεις τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιών, κατέλαβεν αἰφνηδῶς διὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ τὴν Ρηνανίαν εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν Συνθήκην δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν οὔτε φρουραὶ, οὔτε ὀχυρώσεις, διεκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Γερμανίας νὰ ὀργανωθῇ ὅπως νομίζει στρατιωτικῶς καὶ ἐπανεφέρει τὴν διετῆθητείαν καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ δύναμιν μέχρις 800 χιλ. ἀνδρῶν.

Τὰς διαδοχικὰς παραβιάσεις τῆς Συνθήκης ἐδέχθησαν οἱ Νικηταὶ τοῦ Μεγάλου Πολέμου μὲ τυπικὰς μόνον διαμαρτυρίας. Ἡ ἐκστρατεία μάλιστα τῆς Ἀβησσυνίας ἐδημιούργησε διένεξιν πρὸς στιγμὴν θεωρηθεῖσαν ἐπικίνδυνον μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἀγγλίας, ἔθεσε δὲ εἰς δύσκολον καὶ λεπτὴν θέσιν τὴν Γαλλίαν μὴ θέλουσαν νὰ δυσαρεστήσῃ καμμίαν ἐκ τῶν δύο τούτων δυνάμεων· ὥστε κάθε ἄλλο ἦσαν ἢ σύμφωνοι εἰς κοινὴν κατὰ τῆς Γερμανίας ἐνέργειαν.

ΤΙ ΕΚΑΜΑΝ ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΡΑΤΗ

Ἐνῶ τοιαύτην παρεσκεύαζεν ἡ Γερμανία στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ ἐγέννα τὸν κίνδυνον αἰφνηδιασμοῦ κατὰ τῶν γειτόνων, τί ἔκαμαν οὗτοι καὶ τί οἱ περισσότερον ἀπομεμακρυσμένοι Σύμμαχοί των τοῦ Μεγάλου Πολέμου;

Αἱ μὲν Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εὐθὺς μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου ἀπεδοκίμασαν τὴν πολιτικὴν τοῦ Οὐίλσον, ἀπεξενώθησαν πάσης εἰς τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης ἀναμίξεως, ἠρνήθησαν τὴν ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν γαλλικῶν συνόρων τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει ὁ Οὐίλσον καὶ δὲν συμμετέσχον κἀν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος των ἦτο ὁ κύριος ἰδρυτής. Ἐστέρησαν οὕτως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν ὀργανισμόν τῆς Γενεῦς τῆς στερεωτέρας του βάσεως. Ἐδωκαν τέλος τὸ παράδειγμα καὶ τὴν πρόφασιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ ἀρνηθῇ καὶ αὐτὴ τὴν ἐγγύησιν της διὰ τὴν γαλλικὴν ἀσφάλειαν καὶ τὰ γαλλικὰ σύνορα.

Ἡ δὲ Ἀγγλία, ἀφοῦ ἀκολουθοῦσα τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀπέσυρε τὴν ἐγγύησιν της διὰ τὴν γαλλικὴν ἀσφάλειαν, ἐστήριξεν ὅλην αὐτῆς τὴν μεταπολεμικὴν πολιτικὴν εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν καὶ τὸν ὑπὸ ταύτης παρασκευαζόμενον ἀφοπλισμόν τῶν Κρατῶν. Τόσον δὲ ἦτο ὑπνω-

τισμένη από την ἐλπίδα τῆς πραγματοποιήσεως τούτου, συντελοῦσης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπικρατήσεως τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ὥστε παρημέλησε κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς δύναμιν καὶ αὐτὴν τὴν ναυτικὴν, τὴν ὁποῖαν ἄλλοτε ζηλοτύπως ἐκράτει εἰς τὴν πρώτην ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς θέσιν, ὅπως καὶ τὴν ἀεροπορικὴν καὶ μόλις ἐκ τοῦ ληθάργου τούτου ἐξύπνησεν ὅταν εἶδεν ὅτι ἡ μὲν διάσκεψις τοῦ ἀφοπλισμοῦ οἰκτρῶς ἐναυάγησεν, ὅτι ἡ Γερμανία ἀπέρριψε πλέον καὶ φανερὰ κάθε στρατιωτικὸν περιορισμὸν καὶ ἐπεδόθη ἀκάθεκτος εἰς πρωτοφανεῖς ἐξοπλισμούς, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἐν τῇ Μεσογείῳ κυριαρχία τῆς ἐκινδύνευεν ἀπὸ τὴν ραγδαίως ἀναπτυχθεῖσαν κατὰ θάλασσαν καὶ ἀέρα δύναμιν τῆς Ἰταλίας. Ἄργα ἐξύπνησεν ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ ἠθικὴν ἤτταν ἀπέναντι τῆς Ἰταλίας, ἀπέναντι τῆς ὁποίας οὐσιαστικῶς ὑπεχώρησε. Βεβαίως ἅπαξ συνελθοῦσα μὲ τὰ ἀπέραντα αὐτῆς ὑλικά μέσα καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴν ποὺ τὴν χαρακτηρίζει θὰ καταλάβῃ πάλιν τὴν θέσιν ποὺ ἐγκατέλειψε, εἰς τὸ ναυτικὸν τουλάχιστον καὶ τὴν ἀεροπορίαν.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω στάσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ Ἀγγλίας ἡ Γαλλία ἔμεινε μεμονωμένη ἀπέναντι τῆς Γερμανίας. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν τὰ στρατεύματά τῆς δυνάμει τῶν ὄρων τῆς συνθήκης κατεῖχον τὸν Ρήνον καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης αὐτοῦ, οἱ δὲ Γερμανοὶ δὲν εἶχον στρατεύματα εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὃ ἐκ Γερμανίας κίνδυνος δὲν ὑπῆρχεν ἢ τουλάχιστον δὲν ἐφαίνετο ἄμεσος, τόσον μᾶλλον ὅσον κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη οἱ Γερμανοὶ ὅπωςδῆποτε ἐτήρουν, ἔστω καὶ ἐν μέρει, τοὺς στρατιωτικοὺς περιορισμοὺς τῆς συνθήκης. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν περιστάσεων τούτων καὶ ὑπὸ τὴν δημαγωγικὴν πολιτικὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀριστερῶν κομμάτων ἀφ' ἑνός, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀφ' ἑτέρου καὶ τὰς ἐλπίδας ποὺ ἐγέννησεν ἡ εἰρηνιστικὴ καὶ συμβιβαστικὴ πρὸς τὴν Γερμανίαν πολιτικὴ τοῦ Briand εἰς τὴν ὁποῖαν ἐφαίνοντο ἀνταποκρινόμενοι οἱ ἐν Γερμανίᾳ σοσιαλισταί, ἔσπευσεν ἡ Γαλλία νὰ ἐλαττώσῃ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς θητεῖαν εἰς δεκαοκτὰμηνον πρῶτον καὶ εἴτα εἰς ἐνιαυσίαν καὶ νὰ ἐκκενώσῃ πρὸ τῆς ὠρισμένης προθεσμίας τὴν Ρηνανίαν. Ἄλλὰ μόλις εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸν κατήφορον τῆς μειώσεως τῆς στρατιωτικῆς τῶν δυνάμεως, εἰς τὸν ὁποῖον τοὺς ἐμιμήθησαν χωρὶς καλὰ νὰ τὸ σκεφθοῦν καὶ ἄλλα καὶ δὴ μικρὰ Κράτη, ἤρχισαν ἤδη νὰ βλέπουν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς Γερμανίας, τὸν κίνδυνον αἰφνηδιαστικῆς ἐκ μέρους αὐτῆς ἐπιθέσεως καθ' ὃν χρόνον οἱ ἴδιοι ἐλαττώσαντες τὴν θητεῖαν τῶν ἐξησθένουν τὰ παρὰ τὰ σύνορα στρατεύ-

ματά των, ὑπὸ τὴν κάλυψιν τῶν ὁποίων θὰ ἐγίνετο ἡ ἐπιστράτευσις. Ἡ συναίσθησις τοῦ κινδύνου ἐξύπνησε τὸν βαθὺν γαλλικὸν πατριωτισμὸν καὶ ἐντὸς ὀλίγων ὥρων ἡ Γαλλικὴ Βουλὴ ἐψήφισε τὸ 1928 πιστώσεις πολλῶν δισεκατομμυρίων φράγκων διὰ τὴν ὁχύρωσιν τῶν Α. τῆς Γαλλίας συνόρων, χωρὶς σχεδὸν συζήτησιν καὶ ἀντίρρησιν οὔτε ἐκ μέρους τῶν ἀριστερωτέρων κομμάτων. Τὰ ὁχυρωτικὰ ταῦτα ἔργα ταχέως ἐκτελεσθέντα ἀπετέλεσαν τὸ φράγμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ συνετρίβετο ἡ αἰφνηδιαστικὴ τῶν Γερμανῶν ἐπίθεσις· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ κατέχωνται αἱ ὁχυρώσεις συνεχῶς καὶ ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ πολυαριθμοῦ στρατοῦ. Πρὸς τοῦτο ἠὔξησεν ἡ δύναμις τῶν ἐθελοντῶν καὶ μονίμων ὑπαξιωματικῶν, ἐδημιουργήθησαν εἰδικὰ σώματα διὰ τὴν δημοσίαν τάξιν διὰ νὰ μὴν ἀπασχολῆται ὁ στρατός, μετεφέρθησαν ἀποικιακαὶ μεραρχίαι εἰς Γαλλίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐθεωρήθησαν ἀρκετὰ ἐφ' ὅσον ἡ Γερμανία ἔστω καὶ κατ' ἐπιφάνειαν ἐτήρει τοὺς ὄρους τῆς συνθήκης. Ἄμα ὅμως ὁ Χίτλερ ἀπέρριψε τοὺς ὄρους τούτους, κατέλαβε τὴν Ρηνανίαν καὶ ἐπανάφερε τὴν διετῆ θητείαν, ἠναγκάσθη καὶ ἡ Γαλλία νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν διετῆ θητείαν. Συνέχισε τὴν ὁχύρωσιν καὶ τῶν βορείων αὐτῆς συνόρων, τῶν πρὸς τὸ Βέλγιον, μέχρι τῆς θαλάσσης ὅταν εἶδεν ὅτι τὸ μικρὸν αὐτὸ Κράτος ἀνέκτησε τὴν διπλωματικὴν τοῦ αὐτοτέλειαν. Ἐσχάτως δὲ ἐψήφισε πολλῶν δισεκατομμυρίων πιστώσεις διὰ τὴν ἀνανέωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ ὀπλισμοῦ τῆς, τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ στόλου καὶ τῆς ἀεροπορίας τῆς. Δὲν ἐδίστασε τέλος πρὸς ἀσφάλειάν τῆς νὰ συμμαχήσῃ πρὸς τὴν σοβιετικὴν Ρωσσίαν.

Ἡ Ἰταλία ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς φασιστικῆς δικτατορίας ἔστρεψεν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τῆς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ στρατοῦ, τοῦ στόλου καὶ τῆς ἀεροπορίας τῆς· ἔχουσα συγκεκριμμένον σχέδιον, τὴν ἐντὸς βραχέος χρόνου ἀποικιακὴν τῆς ἐπέκτασιν, τὴν ἐξεύρεσιν διεξόδου διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τὰ βλέμματά τῆς ἐστραμμένα πρὸς Ἀσίαν, ἔπειτα δὲ πρὸς Ἀφρικὴν. Ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπιτυχῶς ἀχθεὶς εἰς πέρας κατακτητικὸς αὐτῆς εἰς Ἀθησούναν πόλεμος, παρὰ τὰς ἐκ τοῦ ἐδάφους, τοῦ κλίματος καὶ τῶν ἀποστάσεων δυσχερείας καὶ παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν περισσοτέρων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, κατέδειξε τὴν ἐντέλειαν καὶ τῆς ὅλης αὐτῆς κρατικῆς καὶ ἰδιαίτερος τῆς πολεμικῆς ὀργανώσεως. Ἰδιάζον ταύτης χαρακτηριστικὸν ἀποτελεῖ ἡ τῶν νέων ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας στρατιωτικὴ προπαίδευσις.

Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία ἀποτελεῖ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς τῆς ἐν ἐκ τῶν ἰσχυ-

ροτέρων τοῦ κόσμου στρατιωτικῶν Κρατῶν. Ἔχει τὴν μεγαλυτέραν ἐν εἰρήνῃ στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ ὄλον τὸ ἀναγκαῖον πολεμικὸν ὑλικὸν κατόπιν τῆς τεραστίας ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας της.

Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν μεγάλων βαίνουν τὰ δευτερεύοντα καὶ τριτεύοντα τῆς Εὐρώπης Κράτη, ἐντείνοντα μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὀρίου τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν παρασκευάς, προσπαθοῦντα νὰ ἐνισχύσουν ἢ καὶ νὰ δημιουργήσουν ἐθνικὴν πολεμικὴν βιομηχανίαν διὰ νὰ γίνουν ὅσον τὸ δυνατόν αὐτάρκη καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπιχειροῦντα διὰ συμμαχιῶν καὶ συνεννοήσεων μεταξύ των, νὰ ἀποτελέσουν δύναμιν βαρύνουσαν εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἰσοροπίας καὶ ἱκανὴν νὰ τὰ καταστήσῃ αὐτοτελῆ ἀπέναντι τῶν Μεγάλων δυνάμεων.

Τοιαῦται συμμαχίαι εἶναι ἡ Μικρὰ Συνεννόησις καὶ ἡ Βαλκανικὴ. Τόσον δὲ μέγας κατέχει φόβος καὶ τὰ μικρὰ καὶ κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον οὐδέτερα Κράτη, ὅπως ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Ὀλλανδία, μήπως ἐλκύσουν τὴν ὄρεξιν τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων ἢ ἔστω χρησιμοποιοῦν ὑπ' αὐτῶν ὡς διάδρομοι ὥστε καὶ ταῦτα δραστηρίως ἀσχολοῦνται εἰς τε τὴν ὀχύρωσιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ στρατοῦ των.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ

Καὶ ἐν τούτοις ἀπὸ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἠσχολήθη μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀφοπλισμοῦ, τὸν ὁποῖον ρητῶς τὸ Σύμφωνον τῆς Ἰδρύσεως της ἐπέβαλλε καὶ τοῦ ὁποῖου προοίμιον δῆθεν ἀπετέλουν αἱ εἰς τοὺς ἠττημένους τοῦ Πολέμου ἐπιβληθέντες στρατιωτικοὶ περιορισμοί.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη συνεζήτησε καὶ εἰργάσθη ἐπὶ μίαν δεκαετίαν (1922-1932) διὰ νὰ θέσῃ τὰς βάσεις ἐνὸς σχεδίου ἀφοπλισμοῦ. Ἄλλ' αἱ συζητήσεις καὶ αἱ ἀποφάσεις εἰς τὰς ὁποίας κατέληγον ἦσαν θεωρητικαὶ καὶ πρακτικῶς ἀνεφάρμοστοι. Διότι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Κρατῶν, καὶ ἰδίως τῶν Μεγάλων δὲν ἦτο δυνατόν μόνον διότι εὐρίσκοντο εἰς Γενεὴν, ἐν μέσῳ τῆς τεχνητῆς διεθνοῦς καὶ εἰρηνιστικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, νὰ παραβλέψουν τὰ ἄμεσα συμφέροντα τοῦ Κράτους των καὶ τὰς ὁδηγίας τῶν Κυβερνήσεων των.

Εὐρεθεὶς δις ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τούτου (Σεπτέμβριος 1923 καὶ Φεβρουάριος 1932) ἔχω ἄμεσον ἀντίληψιν τῆς συγκρούσεως τῶν συμφερόντων καὶ τῶν σοφιστικῶν μεθόδων διὰ τῶν ὁποίων ἐπεζήτουν νὰ σκεπάσουν τὰς διαφωνίας μὲ μερικὰς κενὰς ἐννοίας φράσεις. Ἄπ' ἀρχῆς εἰς

τάς συζητήσεις ὑπῆρχον δύο ἀντιμέτωπα συστήματα ὑποστηριζόμενα ἕκαστον ὑπὸ ὁμάδος Κρατῶν.

Κατὰ τὸ ἓν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ ἐλαττώσουν ὅλα τὰ Κράτη τὰς στρατιωτικὰς τῶν δυνάμεις καὶ νὰ ὀρισθῇ δι' ἕκαστον τὸ ἀνώτερον ὄριον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς γεωγραφικῆς τοῦ θέσεως κτλ. Τὸ σύστημα τοῦτο ὑπεστήριξεν ἡ Ἀγγλία καὶ αἱ Κτήσεις τῆς, τὰ Σκανδιναυικὰ Κράτη ὅπως καὶ τὰ ἡττημένα Κράτη τὰ ἔχοντα ἤδη περιορισμένας τὰς δυνάμεις τῶν καὶ ἐπιθυμοῦντα συνεπῶς τὸ ἴδιον νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὰ λοιπὰ.

Κατὰ τὸ ἕτερον σύστημα ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἡ συλλογικὴ ἀσφάλεια, ἡ ὑποχρέωσις δηλ. ὅλων τῶν συμμετεχόντων τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν Κρατῶν νὰ σπεύσουν πρὸς συνδρομὴν τοῦ ὑφισταμένου ἄδικον ἐπιθέσιν Κράτους. Τοῦτο ὑπεστήριζον μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Γαλλίαν ὅλα τὰ Κράτη τὰ ὁποῖα φοβούμενα τὰς ἐπιθέσεις τῶν γειτόνων τῶν, ἰδίως τῶν ἡττημένων τοῦ Μεγάλου Πολέμου, δὲν ἤθελον νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἀφοπλισθοῦν πρὶν ἢ βεβαιωθοῦν ὅτι θὰ τοὺς προστατεύσουν τὰ ἄλλα Κράτη ἀπέναντι μιᾶς ἀδίκου ἐπιθέσεως γειτονικοῦ Κράτους.

Ἐννοεῖται ὅτι ἐχρειάσθησαν αὐτόχρομα Βυζαντιναὶ συζητήσεις διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ ποῖος πρέπει νὰ θεωρητῆι ὡς ἀδίκως ἐπιτιθέμενος, διὰ νὰ τύχῃ τὸ θῦμα τῆς συνδρομῆς τῶν ἄλλων· πῶς θὰ λειτουργήσῃ ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν διὰ νὰ δοθῇ ταχέως ἡ συνδρομὴ αὕτη· ἂν θὰ εἶναι ἀμέσως στρατιωτικὴ ἢ κατ' ἀρχὰς οἰκονομικὴ πίεσις· κτλ. Αἱ ἀτελεύτητοι αὐταὶ συζητήσεις αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατέληγον εἰς μίαν συμφωνίαν, καὶ ἄλλοτε τὴν ἐγκατέλειπον, δὲν εἶχον οὐσιαστικῶς φθάσει εἰς κανὲν θετικὸν ἀποτέλεσμα ὅταν, μὲ ἀδικαιολόγητον αἰσιοδοξίαν, συνεκλήθη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1932 ἡ Διάσκεψις τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

Κατὰ ταύτην ἔγιναν πλέον φανεραὶ αἱ ριζικαὶ διαφοραὶ ἀντιλήψεων μεταξὺ κυρίως τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἐκαστος ἀντιπρόσωπος εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, μὲ ὅλας τὰς ὥραίας κοινοτοπίας ποὺ προσεπάθουν νὰ περικαλύψουν τὰς ἀληθεῖς σκέψεις τῶν, τὰ συμφέροντα τῆς ἰδίας του πατρίδος.

Ἐπὶ τοὺς ὅρους αὐτοὺς μετὰ ἀγόνους συζητήσεις μηνῶν τινῶν ἡ Διάσκεψις ἐναυάγησεν οἰκτρῶς· καὶ τὸ ναυάγιον αὐτὸ ἔδωκεν ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα εἰς τὸν Χίτλερ ἃμα ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν νὰ ἀποκτήσῃ αὐτοβούλως τὴν πρὸς τὰ λοιπὰ Κράτη ἰσοτιμίαν, ἀπολακτίζων διαδοχικῶς ὅλους τοὺς περιορισμοὺς τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν. Εἶναι περιττὸν νὰ προσθέ-

σωμεν ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ ἐκ τῶν Συνθηκῶν δεσμευμένα Κράτη, μὲ ὀλιγώτερον θόρυβον ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ἠκολούθησαν ὅμως ἀπ' ἀρχῆς τὸν ἴδιον δρόμον, παραβιάζοντα ἐν ἀρχῇ μὲ κάποιας προφυλάξεις καὶ ἔπειτα φανερὰ τὰς διατάξεις τῶν Συνθηκῶν καὶ καταρτίζοντα περίπου τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις των ὅπως καὶ ὅσας καὶ ἄνευ τῶν περιορισμῶν θὰ εἶχον· εἰς τοῦτο κανεὶς ἔλεγχος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, καμμία κἄν διαμαρτυρία δὲν τοὺς παρενέβαλε κανὲν πρόσκομμα.

Η ΜΟΡΦΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝ

Εἶδομεν ὅτι μετὰ τὸ ναυάγιον τῆς Διασκέψεως τοῦ ἀφοπλισμοῦ καὶ τὴν ὑπὸ τῆς Γερμανίας ἀπόρριψιν ὄλων τῶν ἐκ τῶν Συνθηκῶν δεσμεύσεων, ὅλα πλέον τὰ Κράτη, μεγάλα καὶ μικρά, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἕως τῶρα θεωρούμενα ὡς οὐδέτερα ἐπεδόθησαν εἰς πυρετώδεις ἐξοπλισμούς· ὁ ἀριθμὸς τῶν δισεκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ἕκαστον τῶν Κρατῶν δαπανᾷ διὰ τὰς πολεμικὰς του παρασκευὰς εἰς τὰς ὁποίας τὴν Εὐρώπην ἀκολουθοῦν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία, εἶναι ἀληθῶς φανταστικός· ὑπερβαίνων μέχρι τοῦ τριπλασίου τὰς πρὸ τοῦ 1914 δαπάνας, αἱ ὁποῖαι τότε ἐθεωροῦντο ὅτι ὠδήγουν μοιραίως εἰς σύρραξιν. Μία λεπτομερὴς ἀνάλυσις θὰ ἀπῆτει μεγαλύτερον χῶρον, καθημερινῶς ἄλλως εἰς τὰς συζητήσεις τῶν Βουλῶν, τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐπιτροπῶν καὶ τοῦ διεθνοῦς τύπου ἐκτίθενται τὰ τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ τῶν χάριν αὐτῶν δαπανῶν. Τοῦτο μόνον παρατηροῦμεν ὅτι εἰς ἕν τῶν Κρατῶν τούτων αἱ δαπάναι τῆς τελευταίας τετραετίας διὰ Στρατὸν Ναυτικὸν καὶ Ἀεροπορίαν ἀνήλθον εἰς 176 δυσεκατομμύρια γαλλικῶν φράγκων, εἰς ἕτερον διὰ τὰ τέσσαρα προσεχῆ ἔτη εἰς 1½ δισεκατομμύριον ἀγγλ. λιρῶν, εἰς ἄλλα Κράτη κρατοῦνται αἱ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν δαπάναι μᾶλλον ἢ ἦττον μυστικά, εἰς πολλὰ δὲ τῶν Κρατῶν αἱ κολοσσιαῖαι αὗται δαπάναι γίνονται καθ' ὄν χρόνον ἐλλείπουν τὰ στοιχειώδη τῆς διατροφῆς τοῦ Λαοῦ μέσα.

Ἐκ παραλλήλου μὲ τὴν ἄμιλλαν τῶν ἐξοπλισμῶν διεξάγεται συνεχῶς διπλωματικὸς ἀγὼν ζωηρὸς ἐκ μέρους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς ἀπόκτησιν Συμμάχων καὶ πελατῶν, ἐκ μέρους δὲ τῶν μικροτέρων Κρατῶν πρὸς συνασπισμὸν καὶ περιφρούρησιν τῆς αὐτοτελείας των.

Ποία δὲ εἶναι ἡ μορφή τῶν οὕτω δημιουργηθέντων συγχρόνων Στρατῶν; Θὰ ὀμιλήσωμεν μόνον περὶ τοῦ κατὰ ξηρὰν Στρατοῦ διότι εἰς μὲν τὸ Ναυτικὸν δὲν φαίνεται ὅτι ὑπάρχουν ἰδέαι διάφοροι μὲ τὰς προπολεμικὰς, οὔτε νέα ὄπλα εἰσήχθησαν, ἢ ἄμιλλα δὲ στρέφεται ὡς εἰς τὸ παρελ-

θὸν εἰς τὴν ταχυτέραν κατασκευὴν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ναυτικῶν μονάδων ὄλων τῶν εἰδῶν: θωρηκτῶν, τορπιλικῶν, ὑποβρυχίων ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ νέον ὄπλον τὴν ἀεροπορίαν, ἡ ὁποία ὁσημέραι νέαν σημειώνει πρόοδον καὶ ἀποτελεῖ σημαντικώτερον παράγοντα δι' ἓνα μέλλοντα πόλεμον, δὲν φαίνεται ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὰ διάφορα Κράτη βασικῶς διάφοροι ἀντιλήψεις περὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ χρησιμοποίησέως τῆς ἢ δὲ ἀμιλλα στρέφεται εἰς τὴν κατασκευὴν πλειοτέρων ἐξ ἐκάστου εἶδους ἀεροπλάνων καὶ μὲ ταχύτητας ὑπερβάσας ἤδη τὰ 400 χιλιόμετρα καθ' ὥραν. Εἰς τοὺς Στρατοὺς λοιπὸν τῆς ξηρᾶς μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Γερμανίας ἐπίσημον εἰσαγωγὴν τῆς θητείας, ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, πλὴν τῆς Ἀγγλίας ἐμμενούσης πάντοτε εἰς τὸν ἐθελοντικὸν Στρατόν, βασίζονται ἐπὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς θητείας, πανταχοῦ σχεδὸν διετοῦς ἢ 18 μηνῶν. Διότι καὶ αὐτὰ τὰ μικρότερα ἠττημένα κράτη τὰ μὴ ἐπισήμως ἀπορρίψαντα τὰς δεσμεύσεις τῶν Συνθηκῶν, οὐσιαστικῶς ἀπὸ ἐτῶν ἐκπαιδεύουν ὄλον τὸν πληθυσμὸν τῶν διὰ θητείας στρατιωτικῆς καὶ ἐργατικῆς.

Ἐν τούτοις ἐν Γερμανίᾳ αἱ ἰδέαι τοῦ von Seeckt περὶ μικροῦ ἀλλ' ἐξαιρετικῶς εὐελίκτου, ταχέως κινητοποιουμένου καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπιθετικοῦ στρατοῦ δὲν ἐγκατελείφθησαν ἐντελῶς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνῶ ἄλλοτε ἀπετέλει ὁ στρατὸς οὗτος ἀνάγκην ἐκ τῶν συνθηκῶν ἐπιβαλλομένην, σήμερον ἐπιπροστίθεται οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸν μέγαν ἐθνικὸν στρατὸν τὸν ἐκ τῶν ἐκγυμνασθεισῶν ἐφεδρειῶν ἀποτελούμενον. Καὶ μὲ τὴν διαφορὰν ἐπίσης ὅτι κύριον τοῦ στρατοῦ τούτου χαρακτηριστικὸν ἀποτελεῖ ἡ ἄφθονος ἐν αὐτῷ χρησιμοποίησις τῆς μηχανοκινήτου ἔλξεως, ἡ δημιουργία μεραρχιῶν ὀλοκλήρων μηχανοκινήτων (panzerdivisionen). Αὗται ἔχουσαι ἐξαιρετικὴν ταχύτητα κινήσεως καὶ ἰσχὺν κρούσεως εἶναι κατ' ἐξοχὴν προωρισμέναι δι' αἰφνηδιαστικὰς ἐπιθετικὰς ἐνεργείας κατὰ τοῦ σημείου τοῦ γειτονικοῦ κράτους τὸ ὁποῖον θὰ ἐφαίνετο ἀσθενὲς εἰς ὑλικά ἐμπόδια ἢ εἰς ἔμψυχον δύναμιν. Τοιαύτας μηχανοκινήτους μεραρχίας διαθέτει ἤδη 3-4 ὁ Γερμανικὸς Στρατός.

Ἄμεσον τούτου ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν τὰ τελευταῖα ἔτη διεξάγονται μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν κύκλων συζητήσεις διὰ τὴν ἀρμόζουσαν ὀργάνωσιν καὶ μορφήν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ· ὑπάρχουν δηλαδὴ πολλοὶ οἱ ὁποῖοι φρονοῦν ὅτι, μὲ ὄλην τὴν αὐξήσιν τῆς θητείας, μὲ ὄλην τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνακατεταγμένων, ἐθελοντῶν κτλ. ὁ ὁποῖος ἔφθασε τοὺς 150,000 ἄνδρας πλαισιῶνων ἰσχυρῶς τὴν ἐκ κληρωτῶν δύναμιν, μὲ ὄλην τὴν εἰς Γαλλίαν διαρκῆ παρου-

σίαν ἀποικιακῶν Μεραρχιῶν, μὲ ὄλην τὴν πλήρη τῶν συνόρων ὀχύρωσιν, δὲν εἶναι ἀπόλυτος ἢ ἀσφάλεια τῆς Γαλλίας· ὅτι κατ' ἀναλογίαν τοῦ Γερμανικοῦ ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῆ καὶ ἐν Γαλλίᾳ μόνιμος μηχανοκίνητος στρατός, ἱκανὸς ταχέως καὶ πρὶν ἢ κινητοποιηθῆ ὀλόκληρος ὁ ἔθνικὸς στρατός νὰ ἀντιταχθῆ κατὰ τοῦ γερμανικοῦ αἰφνηδιασμοῦ, ὅπως ἐπίσης καὶ νὰ σπεύσῃ, ἐν ἀνάγκῃ, πρὸς βοήθειαν προσβαλλομένων συμμάχων. Μέχρι τοῦδε τὸ Γαλλικὸν Ἐπιτελεῖον δὲν φαίνεται ἐγκρίνον τὴν δημιουργίαν ἰδίου αὐτοτελοῦς μηχανοκινήτου στρατοῦ, βασιζόν ὅπως ἀνέκαθεν τὴν Γαλλικὴν ἄμυναν εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ φοβούμενον ὅτι ἡ δημιουργία καὶ ἐνίσχυσις μόνιμου μηχανοκινήτου θὰ ἐγένετο μοιραίως εἰς βάρος τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν παύει ἕνεκα τούτου νὰ ἐνισχύῃ τὸν στρατὸν εἰς μηχανοκίνητα μέσα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ εἰσαγωγή τῶν μηχανοκινήτων μέσων καὶ ἀκόμη περισσότερον ἡ δημιουργία ἐντελῶς μηχανοκινήτων μεγάλων μονάδων ἄγει τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ἔχουν λόγους νὰ φοβούνται διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν συνόρων των καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἡ γεωγραφικὴ διάπλασις δὲν εὐνοεῖ τὴν ταχείαν εἰς τὰ σύνορα ταῦτα συγκέντρωσιν ὄλων τῶν ἔθνικῶν των δυνάμεων, νὰ σκεφθοῦν πῶς διὰ τῶν ἰδίων τούτων μηχανοκινήτων μέσων καὶ διὰ μονάδων ἐμπολέμου δυνάμεως, διαρκῶς ἐν εἰρήνῃ ἐδρευουσῶν παρὰ τὰ σύνορα, φρουρουσῶν τὰς ἀπαραιτήτους ὀχυρώσεις καὶ ἐτοίμων εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ δράσουν ἀμυντικῶς ἢ ἐπιθετικῶς, θὰ καταστοῦν ἱκανώτερα νὰ ἀντιμετωπίσουν πᾶν ἐνδεχόμενον, θὰ δημιουργήσουν πραγματικὴν ἀσπίδα ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὁποίας θὰ λάβῃ τὸν καιρὸν νὰ συγκεντρωθῆ ἐν ἀσφαλείᾳ ὀλόκληρος ὁ Ἐθνικὸς Στρατός.

Ἐὰν μεταξὺ τῶν Στρατῶν τῶν Μεγάλων καὶ τῶν Μικρῶν Κρατῶν ὑπάρχη ἢ διαφορὰ τοῦ ἀριθμοῦ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη ἢ διαφορὰ τῶν ὕλικῶν καὶ τῆς ἐν γένει ὀργανώσεως.

Ἡμιμαθεῖς τινες ἢ ἐμμένοντες εἰς τὰ γνωστά των παλαιὰ συστήματα δύνανται νὰ ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ τάδε ἢ τὸ τάδε ὄπλον διὰ λόγους δῆθεν ἐδάφους ἢ καὶ οἰκονομίας δὲν εἶναι διὰ τοὺς μικροὺς· εἶναι τοῦτο ἐπικίνδυνος καὶ αὐθαίρετος προκατάληψις. Τούναντίον φρονῶ ὅτι ὅσον ἀριθμητικῶς εἶναι κατώτερος εἰς στρατός τόσοσιν πρέπει νὰ ἀντισταθμίζῃ τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τοῦ πιθανοῦ ἀντιπάλου μὲ ὑπεροχὴν ἐκπαιδεύσεως καὶ ὀπλισμοῦ. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸν στρατὸν τῆς ποικιλίας τῶν ὀπλων καὶ τῶν ἐν γένει πολεμικῶν μέσων τὰ ὁποῖα αἱ πρόοδοι τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ τῆς Βιομηχανίας ἐδημιούργησαν ἠύξησαν

ἀναλόγως τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν στελεχῶν. Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον εἰς τοὺς νεωτέρους στρατοὺς ὡς πρό τινων ἀκόμη ἐτῶν συνέβαινε εἶς τινὰς τούτων νὰ ὑπάρχουν αὐτοδίδακτα καὶ στοιχειωδῶς ἐκπαιδευμένα τοιαῦτα. Ἰδίως δὲ εἰς τοὺς καλῶς διοικουμένους στρατοὺς ἐδόθη μεγαλυτέρα προσοχὴ εἰς τὰ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα στελέχη, εἰς τὴν μέχρι γήρατος, μέχρι τοῦ ὁρίου τῆς ἡλικίας ἐκπαιδευσιν καὶ εἰς τὴν αὐστηροτάτην αὐτῶν διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ταύτης ἐπιλογὴν, διότι ἐπὶ τούτων θὰ πέσῃ εἰς δεδομένην στιγμὴν ἢ εὐθύνη τῆς διοικήσεως τῶν κολοσσίων εἰς ἀριθμὸν καὶ ποικίλων εἰς σύνθεσιν νεωτέρων στρατιῶν, ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ἐξαρτηθῇ ἢ ὑπαρξῆς καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Ἔθνους. Ἡ παγκόσμιος καὶ εἰδικῶς ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἀρχαία καὶ νεωτέρα μαρτυρεῖ ὅτι τὴν νίκην καὶ τὴν ἤτταν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους παράγοντας ἔδωκε πρωτίστως ἡ ἰκανότης ἢ ὄχι τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποκτήσεως ἀνωτέρων διοικήσεων καὶ ἐπιτελείων ἐνημέρων εἰς τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας, τὴν στρατηγικὴν καὶ τὴν τακτικὴν τοῦ Στρατοῦ τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας πρὸς ἀρμονικὴν καὶ σκόπιμον αὐτῶν συνεργασίαν ἐδημιούργησεν εἰς τὰ ἀληθῶς στρατιωτικῶς προηγμένα Κράτη ἀνωτέρας σχολᾶς κοινὰς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῶν τριῶν κατηγοριῶν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου κατεβλήθη εἰς τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν τούτων προσπάθεια νὰ συντονισθῇ ἡ ὀργάνωσις καὶ διοικήσις τῶν τριῶν κλάδων τούτων διὰ κοινοῦ Ἐπιτελείου ἢ διὰ δημιουργίας ἰδιοῦ Ἐπιτελείου γενικοῦ ὑπὲρ τὰ Ἐπιτελεῖα τῶν καθέκαστα κλάδων τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Μόνον ὑπὸ τῆς σκέπη καλῶς ὀργανωμένης, ἐκπαιδευμένης καὶ ὀπλισμένης ἐθνικῆς ἀμύνης τὰ κράτη δύνανται ἐν ἡρεμίᾳ νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν ἐργασίας· μόνον χάρις εἰς αὐτὴν δύνανται νὰ ἔχουν σταθερὰν καὶ ἀξιοπρεπεῖ ἐθνικὴν πολιτικὴν, διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως καὶ ὄχι διὰ τοῦ ἐλέους τῶν ξένων ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐδαφικὴν αὐτῶν ἀκεραιότητα, μόνον δι' αὐτῆς γίνονται περιζήτητοι σύμμαχοι καὶ ἀποτρέπονται αἱ εἰς βάρος των φιλοδοξίαι τῶν γειτόνων.
